

ΒΙΒΛΙΟΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ

Μ. Αγγελάκης, Π.Αλεξόπουλος, κ.ά., *Vivere Pericolosamente*. 26 ιστορίες από την Ιταλία, εκδ. «Αντίκτυπος», Αθήνα 2005

Η έκδοση του πολυ-συλλεκτικού έργου *Vivere Pericolosamente* συνιστά μια συλλογική εμφάνιση των λεγομένων «Ιταλών» στα Γράμματα - συλλογική ως προς την εμφάνιση μιας ολόκληρης «γενιάς» που εν πολλοίς μεγάλωσε με κοινούς στόχους, που ανέδειξε και υπηρέτησε κοινούς μύθους.

Όπως προφανώς θα υπέθεταν πολλοί, προκύπτει το αυτονόητο: γραφές πολιτικοποιημένες στην πλειονότητά τους, κείμενα στα όρια μεταξύ πολιτικής και λογοτεχνίας. Πώς θα μπορούσε να συμβεί αλλιώς; Πράγματι προκύπτει μέσα από τα κείμενα η καταγραφή μιας εποχής διαφορετικής από την σημερινή. Μιας εποχής όπου οι συλλογικότητες, η ενεργός συμμετοχή και δράση του καθένα, ένα ουμανιστικό σύστημα αξιών ήταν στην ημερήσια διάταξη. Η παρέμβαση και η στράτευση καθημερινές. Η έφοδος στους ουρανούς προ των πυλών. Πολλοί οι άξιοι γραφείς, εκατοντάδες, πιθανώς παραπάνω. Χιλιάδες οι ακολουθούντες. Πόσοι άντεξαν; Πόσοι πέρασαν σε άλλες σφαίρες; Πόσοι επέλεξαν την σιωπή;

Σήμερα νομίζω πως μέσω του βιβλίου αυτού επιχειρείται να καταγραφεί τρόπον τινά η παρουσία ενός μεγάλου ποσοστού αυτών που πέρασαν στην συγγραφή ή στην δημοσιογραφία, στα Γράμματα με την ευρεία έννοια. Να γιατί μίλησα ξεκινώντας για συλλογική εμφάνιση. Θα αποτολμούσα να μιλήσω και για Γενιά των «Ιταλών» των δεκαετιών 1960, 1970 και 1980 – όπως προκύπτει από την θεματολογία της πλειονότητας των κειμένων -

εάν ο όρος Γενιά δεν ήταν τόσο φορτισμένος τόσο στο λογοτεχνικό όσο και στο πολιτικό πεδίο. Ας παραμείνουμε λοιπόν στην κοινή αποδοχή της συλλογικής εμφάνισης. Με λογικές που δεν αφίστανται του ουμανιστικού ιδεώδους. Αναφερόμενος στον ουμανισμό, ο νους μου αυθαίρετα πάει πίσω, στην Αναγέννηση και στον νεογέννητο ουμανισμό στην πόλη που σπούδασα, στην Φλωρεντία. Πολλά μάθαμε εκεί. Η άγνοιά μας με την πάροδο του χρόνου μετατράπηκε σε εμπειρία, γνώση, ένα ατέλειωτο ταξίδι που ελπίζω και εύχομαι να διαρκεί ακόμα για τους περισσότερους από μας.

Για να γίνω όμως σφαιρικός, στην ίδια πόλη, στην Φλωρεντία είναι που ακούσαμε στην Santa Croce τον εκ των ηγετών του Manifesto-Pdup, Lucio Magri να μας εξηγεί ότι η ταξική πάλη δεν είναι αγώνας σαν το ποδόσφαιρο αλλά ένα προτσές πιο σύνθετο, πιο πολύπλοκο... Ήταν εκεί που ο Δημήτρης Καψωμένος, ο μουσικός, έφτιαξε χορωδία μεσούσης της δικτατορίας στα πλαίσια του Δ.Σ.Ε.Σ.Φ. και που έβαλε σ' αυτήν εμένα και τον Αλέκο, εν γνώσει του ότι ήμασταν παράφωνοι αλλά για να έχουμε την δυνατότητα να στρατολογήσουμε κανέναν ή καμία υψίφωνο, δεδομένου ότι εκείνος ήταν ο Μαέστρο και κρατούσε τα προσχήματα... Και σε μια ώρα απόσταση, βορειότερα, στην Μπολόνια, πάντα με κρύο καιρό για μας τους Φιορεντίνους, στην οποία ταξιδεύαμε συχνά λόγω υποχρεώσεων απορρεουσών από το φοιτητικό κίνημα και τις πολιτικές οργανώσεις, η ατέλειωτη έκταση της Piazza Maggiore με τα αμέτρητα πηγαδάκια ανάμεσα στους ηλικιωμένους του ANPI (Associazione Nazionale Partigiani d'Italia) και τους Έλληνες φοιτητές – 7.000 τον αριθμό την εποχή της μεταπολίτευσης – διασκορπισμένους στα γύρω καφέ, ανάλογα με την παρέα ή την παράταξη του καθενός. Η Piazza Orante του Lucio Dalla. . .

Κάποιες από τις επιρροές που αποκτήσαμε στην Ιταλία προσπαθήσαμε και καταγράψαμε στην εφημερίδα μας «Libretto» που κυκλοφορούσε εδώ στην δεκαετία του '90, προσθέτοντας μικρά λιθαράκια γραφής από την τότε εμπειρία μας και από άλλα που συναντήσαμε ερχόμενοι πίσω, στον γενέθλιο χώρο, συνδέοντας το χθες με το σήμερα. Άλλωστε, όπως γράφει κάπου ο βραβευμένος φέτος με Νόμπελ Λογοτεχνίας Χάρολντ Πίντερ : «Το παρελθόν δεν είναι παρελθόν, δεν ήταν ποτέ παρελθόν. Είναι παρόν. Ξέρω ότι το μέλλον θα είναι το ίδιο. Δεν θα τελειώσει ποτέ. Κουβαλάς μαζί σου όλες τις καταστάσεις μέχρι το τέλος».

Θα ήταν παράλειψη να μην αναφερθώ εδώ στην συντακτική ομάδα που εξέδιδε την εφημερίδα «Libretto», η οποία όπως γνωρίζετε απευθυνόταν σε όσους έζησαν και σπούδασαν στην Ιταλία τις χρονιές μεταξύ 1993-99. Μέσα από την έκδοση της εφημερίδας οι ίδιοι οι βασικοί συντάκτες της προχώρησαν, είτε δημοσιογραφικά είτε συγγραφικά με αποτέλεσμα ο σταθερός πυρήνας του «Libretto» ήτοι οι : Δημήτρης Δημητρός, Μανώλης

Μαυρολέων, Νίκος Πλυτάς, Πέτρος Κακολύρης (ο εκδότης) και Γιώργος Παπαγιαννόπουλος (ο υποφαινόμενος) να είναι ανάμεσα στους συγγραφείς του βιβλίου που σήμερα παρουσιάζουμε εδώ.

Είναι, νομίζω, εμφανής η διπλή επιρροή: της ιταλικής πραγματικότητας — της ιταλικής κουλτούρας στην διαμόρφωση της συνολικής προσωπικότητάς μας. Επιρροή που κατ' αρχήν μας γοήτευσε, μετά μας συνεπήρε. Πράγματι τα τεκμαινόμενα στην Ιταλία στις δεκαετίες 1960 και 1970 ήταν καθοριστικά όχι μόνον για την ίδια την χώρα που μας φιλοξενούσε αλλά για ολόκληρη την Ευρώπη, πόσο μάλλον για μας που εκείνη την περίοδο βιώναμε συν τοις άλλοις την επτάχρονη δικτατορία 1967-74 στην Ελλάδα, όπως η Ευρώπη βίωνε τις συνέπειες του Ψυχρού Πολέμου. Αντίστοιχες ήταν κι οι κουλτούρες που διαμορφώνονταν υπό αυτές τις συνθήκες: συντηρητικές για τα πιο παραδοσιακά και επιρρεπή στον καθολικισμό και τον αντικομμουνισμό της εποχής στρώματα. Πολυφωνικές, ριζοσπαστικές, ανατρεπτικές για τα πιο προχωρημένα κοινωνικά στρώματα, για την νεολαία, για τους καλλιτέχνες, για την διανόηση, τα κινήματα.

Πολυσυλλεκτικό είναι και το παρόν βιβλίο *Vivere Pericolosamente* με όλη αυτή την γκάμα των ανθρώπων που συμμετέχουν: είκοσι έξι συγγραφείς με δείγμα γραφής τρία κείμενα με αναφορές σε τρεις διακεκριμένους εκλιπόντες και έξι εικαστικοί με δείγμα εργασίας.

Ένας ολόκληρος κόσμος που κατέφυγε στην γραφή, που βρήκε μέσω αυτής 'λυτρωτική διέξοδο'. Όταν η γραφή προκύπτει από στάση ζωής, όταν κάποιος μπορεί έστω να την περιγράφει ή να την επικαλείται, τότε το γραπτό αποκτά αυτομάτως ενδιαφέρον — πέραν της αισθητικής πλευράς του θέματος. Το στοίχημα των συγγραφέων του *Vivere Pericolosamente* είναι νομίζω τούτο: η αντιστοιχία της γραφής τους με την στάση ζωής. Κείμενα στιγμιαία, που προσπαθούν να φυλακίσουν μια στιγμή, υπό μορφή διηγήματος ή αφηγήματος τα περισσότερα.

Δεν ανήκουμε σε καμία κοινή σχολή σκέψης - ευτυχώς! Δεν ανήκουμε επίσης σε καμία κοινή σχολή γραφής. Ο πλούτος μας δρίσκεται ακριβώς σ' αυτό. Στην κοινή προσπάθεια, στην υπεράσπιση αρχών και καταγραφή εμπειριών, στον αλληλοσεβασμό μέσα από την πολυφωνία και την προσωπική κατάθεση. Πίσω από τις λέξεις κρύβεται — μέσα από τις λέξεις αναδεικνύεται όλο το οδοιπορικό μας προς την αυτογνωσία. Και σ' αυτή την πορεία συνέβαλε πολύ η γειτονική, φιλόξενη για μας Ιταλία.

Γιώργος Παπαγιαννόπουλος*

* ΣΗΜΕΙΩΣΗ ΤΕΤΡΑΔΙΩΝ

Ο Γιώργος Παπαγιαννόπουλος είναι αρχιτέκτονας - συγγραφέας.

Ἐξ ὄνυχος τόν λέοντα

ΒΙΒΛΙΟΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ*

1) **Στέφανος Μπεκατώρος**, Κομμάτια για τρία δάκτυλα, Εκδόσεις «Αίνος», Αθήνα 2005. Στην τελευταία ποιητική συλλογή του σημαντικού ποιητή και δοκιμιογράφου μας, Στέφανου Μπεκατώρου μερικά ποιήματα έχουν για εισαγωγή τους μια μελωδία: J.Rodrigo, Κοντσέρτο de Aranjuez-Adajio είναι η εισαγωγή του ποιήματος «Όσα Εζήσαμε» και «Οι τελευταίες νότες» συνοδεύονται από το Κοντσέρτο για όμποε σε D ελάσσονα-Adagio του A. Marcello. Αν υπάρχει σχέση μεταξύ μουσικής και ποίησης, ο Στέφανος Μπεκατώρος μοιάζει να έχει ανακαλύψει τον ανομολόγητο έρωτά τους. Οι λέξεις είναι γραμμένες πάνω σε ένα αόρατο τετράδιο μουσικής, όπου το πεντάγραμμο έχει αντικαταστήσει τις μονότονες ευθείες γραμμές. Ο τίτλος

Ποίηση και Μουσική, ενός άλλου... Στέφανου, του Mallarme, βρίσκει και στον δικό μας Στέφανο τον καλύτερο εαυτό της.

2) **Δημήτριος Απ. Καραμπερόπουλος**, Οι Χάρτες Βλαχίας και Μολδαβίας του Ρήγα Βελεστινλή, Βιέννη 1797, Έκδοση «Επιστημονική Εταιρεία Μελέτης Φερών-Βελεστίνου-Ρήγα», Αθήνα 2005. Για πρώτη φορά ως αποτέλεσμα των σημαντικών προσπαθειών και ερευνών του ακάματου Δημήτρη Καραμπερόπουλου, παρουσιάζεται η αυθεντική επανέκδοση των χαρτών της Βλαχίας και Μολδαβίας του Ρήγα Βελεστινλή από τους πρωτότυπους χάρτες του Ρήγα, η οποία συνοδεύεται από ένα απαραίτητο και χρηστικό ευρετήριο ονομάτων. Η σημαντική αυτή έκδοση συμπληρώνεται από μία εισαγωγή

* ΣΗΜΕΙΩΣΗ ΤΕΤΡΑΔΙΩΝ

Αν και η συνεργατίδά μας είχε έτοιμες τις βιβλιοπαρουσιάσεις και των 25 βιβλίων που στάλθηκαν στο περιοδικό, η πίεση του χώρου μας ανάγκασε να δημοσιεύσουμε μόνο τις παρούσες 8 και να παραπέμφουμε τις υπόλοιπες στο επόμενο τεύχος.

γή στην οποία αποκαλύπτονται τα καινούρια στοιχεία της έρευνας για τον Ρήγα: Η παρουσία του ροπάλου του Ηρακλέους, η θέση των συμβόλων των ηγεμονιών και η χρησιμοποίηση πάλι μετά το Φυσικής Απάνθισμα λήμματος της Γαλλικής Εγκυκλοπαίδειας. Τα στοιχεία αυτά συμβάλλουν στο να γίνει κατανοητό ότι και οι χάρτες της Βλαχίας και Μολδαβίας εντάσσονταν στο επαναστατικό σχέδιο του Ρήγα, θεωρούμενοι πολιτικοί χάρτες του κράτους που ήθελε να δημιουργήσει μετά την ανατροπή της οθωμανικής εξουσίας.

3) **A-I. Δ. Μεταξάς, Η ρητορική των ερειπίων, Εκδόσεις «Καστανιώτη», Αθήνα 2005.** Σε αυτό το μικρό, καλαίσθητο βιβλίο ο αναγνώστης θα βρει αυτό ακριβώς που ο τίτλος δηλώνει. Ένα εγχειρίδιο ρητορικής, ένα διάλογο που ανοίγει ο συγγραφέας «με τις επικοινωνιακές επιπτώσεις που μπορεί να έχει ένα ακέραιο κλασικιστικό κτίριο σε σύγκριση με την ερειποφανή αναπαράσταση του». Στα έξι συνοπτικά κεφάλαια ο συγγραφέας παραθέτει τους συλλογισμούς του για τα ερειπωμένα πράγματα αυτού του κόσμου, καθώς πιστεύει πως το κύρος τους, επιβλητικά ή υποβλητικά μας «μιλάει» και όσο άδολο και αν φαίνεται από το πέρασμα του χρόνου, μπορεί πολύ εύκολα να εμποδίσει την κριτική μας.

4) **Μπεντρός Ζομπιάν, Ταξίδι στην Ανατολία με τον Ουίλιαμ Σαρογιάν, μτφ. Οχανές-Σαρκίς Αγαμπατιάν Εκδόσεις «Στοχαστής», Αθήνα 2005.** Αφορμή για τη συγγραφή και

έκδοση αυτού του βιβλίου αποτέλεσε η διακαής επιθυμία του διάσημου Αμερικανοαρμένιου συγγραφέα Ουίλιαμ Σαρογιάν, να επισκεφθεί το Μπιτλίσ, την πόλη καταγωγής του ή ό, τι εν πάση περιπτώσει, απέμεινε από αυτήν ύστερα από τη Γενοκτονία. Με τον φίλο του και δημοσιογράφο Μπεντρός Ζομπιάν θα ταξιδέψουν μαζί, ενώ ο δεύτερος θα αναλάβει το δύσκολο έργο να αποτυπώσει στο βιβλίο αυτό τις εντυπώσεις από το κοινό τους ταξίδι, ένα ταξίδι προσκύνημα σε τόπους με ανυπολόγιστο ιστορικό βάρος και μνήμες. Οι «θησαυροί» αυτοί της ιστορίας που θα συναντήσουν οι δύο συνταξιδιώτες στο οδοιπορικό τους, έχουν μεγάλη σημασία και για τους Έλληνες, εφόσον η ιστορία μας ταυτίζεται, από την αρχαιότητα έως τη σύγχρονη εποχή, άμεσα με την Ανατολία.

5) **Ναταλία Σέντοβα Τρότσκι, Ο Τρότσκι, οι ιδέες του κι εγώ, Εκδόσεις «Κούριερ Εκδοτική», Αθήνα 2005.** Η Ναταλία Σέντοβα Τρότσκι υπήρξε για μια ολόκληρη ζωή η σύντροφος του Λέοντος Τρότσκι. Μοιράστηκε όλη την αγωνιστική περίοδο της ζωής του, από τα πρώτα χρόνια σχεδόν της δράσης του, μέχρι τη δολοφονία του στο Μεξικό, τον Αύγουστο του 1940 από σοβιετικό πράκτορα. Η Ναταλία πίστεψε στον κομμουνισμό και έδωσε στην ιδέα αυτή τη ζωή της, και την οικογένειά της. Σχεδόν μισό αιώνα μετά το θάνατό της πραγματοποιείται η έκδοση επιλεγμένων κειμένων της στα Ελληνικά. Όλα τα κείμενα που δη-

μοσιεύονται ολοκληρώνουν την εικόνα ενός ανθρώπου που η ζωή του υπήρξε πάντα πιστή στα διεθνιστικά ιδεώδη και πολέμος της σταλινικής εκδοχής του κομμουνισμού- αλλά ταυτόχρονα αφήνουν να διαφανεί ο τρόπος με τον οποίο βιώνει το ρόλο της ως γυναίκας, συζύγου και μητέρας.

6) **Τζωρτζ Γκίσινγκ**, *Η Γη του Ήλιου, Ταξίδι στην Ελλάδα και την Μεγάλη Ελλάδα*, μτφ. Δημήτρης Δεληολάνης, Εκδόσεις «Στοχαστής», Αθήνα 2005. Ένα γοητευτικό οδοιπορικό στη Γη του Ήλιου, ένα ταξίδι στη Μεγάλη Ελλάδα και στην Ελλάδα, μια συναρπαστική περιήγηση σε τόπους με πλούσιο ιστορικό βάρος και φυσικό κάλλος. Ο Βρετανός συγγραφέας Τζωρτζ Γκίσινγκ με τα έργα του Ηροδότου και του Θεοκρίτου ανά χείρας θα πραγματοποιήσει ένα ονειρικό οδοιπορικό σε τόπους όπου το άπλετο φως του ήλιου και της ιστορίας αγκαλιάζει τα πάντα. Ο αναγνώστης διαβάζοντας τις σελίδες αυτού του βιβλίου θα παρασυρθεί με τη φαντασία του σ' ένα ταξίδι μνήμης, που αν και πραγματοποιήθηκε στο τέλος του 19^{ου} αιώνα, για όσους έτυχε να το κάνουν και στις μέρες μας, εξακολουθεί να προσφέρει τις ίδιες συγκινήσεις.

7) **Γιάννης Μαρκάκης**, *Συνδρομητής Εικόνων*, Εκδόσεις «Γαβριηλίδης», Αθήνα 2005. Στην πρώτη του αυτή ποιητική συλλογή ο Γιάννης Μαρκάκης δανείζεται τις εικόνες της ζωής και τις μετουσιώνει σε λέξεις. Περιγράφει το συναίσθημα που τυλίγει αυτές τις εικόνες και όχι τον εξω-

τερικό φλοιό τους: Από την αμαξοστοιχία των εικόνων δεν μένει τίποτα / -ούτε το μελίσσι των αυτοκινητόδρομων / ούτε το τσίγκινο κλάμα των άστεγων / ούτε η ζεστή χλόη του σπιτιού / ούτε η φμωμένη εξουσία του ήλιου- / Τα μάτια κλείνουν και ανοίγουν μες στο χιόνι / Τηλεόραση που ξευχτάει η Αμερική / σε pay-per-view αγορασμένα βλέμματα / Εικόνες εκ γενετής τυφλές / Αναβοσβήνουν την κυκλοφορία / Ανία και μανία ταχύτητα / Σύνδρομο θέαμα / Ανία μανία εικόνα.

8) **Τρία σημαντικά ποιήματα του Βασίλη Μιχαηλίδη** (Από την κυπριακή διάλεκτο στη νεοελληνική). Απόδοση Ανδρέας Λαζάρου. Εκδόσεις «Νέα Θέσις», Αθήνα 2004. Ο Βασίλης Μιχαηλίδης είναι ο σημαντικότερος ποιητής της Κύπρου του 19^{ου} αιώνα και ονομάστηκε εθνικός της ποιητής. Και πράγματι όλη του η ποίηση είναι διαποτισμένη από ελληνικότητα και ανθρωπισμό. Έχει γράψει 150 ποιήματα από τα οποία τα 54 είναι γραμμένα στην καθαρεύουσα, 31 στη δημοτική και 25 στην κυπριακή διάλεκτο. Η παρούσα τολμηρή απόπειρα περιλαμβάνει το επικό ποίημα *Η 9^η Ιουλίου του 1821*, το μεγαλύτερο του ποιητή στην κυπριακή διάλεκτο, τη *Χιώτισσα* και *Το Όνειρο του Ρωμιού*, το κύκνειο άσμα του που μιλάει για το όνειρο ή το όραμα του Ρωμιού, που είναι το πάρσιμο της Κωνσταντινούπολης.

Χριστίνα Ανδρέου